

„SZKOŁA POWINNA BYĆ MIEJSCEM NAJLEPSZEJ ZABAWY” Peter Kline
czyli o rozpoznawaniu, rozbudzaniu i rozwijaniu zainteresowań w
Szkole Podstawowej nr 107 we Wrocławiu

„Są góry, przez które trzeba przejść, inaczej droga się urywa” Ludwig Thomas

Certyfikat Szkoły Wspierającej Uzdolnienia otrzymaliśmy 26 października 2005 roku, jednak było to tylko zwieńczenie wieloletnich starań związanych z budowaniem systemowych rozwiązań dotyczących wspierania uzdolnień. Nie udało się tego osiągnąć, gdyby nie nauczyciele tworzący młode, ambitne i pracowite grono zahartowane w wielu wspólnych działaniach. Od dawna bowiem dostrzegaliśmy potrzebę konstruowania programów, które określałyby zadania dla całej społeczności szkolnej w sposób kompleksowy i długofalowy. Rozumieliśmy, że współczesnej szkole potrzeba nowych wyzwań, które zmniejszyłyby dystans między tym co „książkowe” i rzeczywiste; aby szkoła była dla dzieci miejscem atrakcyjnym, przyjaznym i stwarzającym możliwości rozwoju. Powołany w 2001 r. Szkolny zespół wspierania uzdolnień i zdolności zbierał te doświadczenia i stał się inicjatorem wielu interesujących przedsięwzięć skierowanych do wszystkich uczniów naszej placówki. Przyjęliśmy bowiem definicję, w myśl której dziecko zdolne to takie, które posiada predyspozycje, możliwości i chęci do wykonywania zadań, a dzięki odpowiednim zabiegom pedagogicznym i motywacji ma szansę ujawnić i rozwinąć swoje zainteresowania oraz pasje.

„Najcenniejsze w uczeniu się jest pozytywne nastawienie” Bobbi DePorter

Stworzenie sprawnego systemu wspierania uzdolnień było zajęciem czasochłonnym i wymagającym przeprowadzenia licznych dyskusji i szkoleń, przestudiowania wielu lektur, lecz zaowocowało w wielu sferach życia szkolnego. Zaakceptowanie prostej myśli, że „KAŻDE dziecko jest zdolne” otworzyło niejedne nauczycielskie horyzonty. Z równą uwagą pochyliliśmy się bowiem nad problemami dzieci uzdolnionych, tych odbieranych jako „przeciętne” i tych, które dotąd, z jakichś powodów, nie ujawniały swoich zdolności. Szkolny program wspierania uzdolnień stał się głównie programem wychowawczym, dzięki któremu mieliśmy nadzieję otworzyć to, co w dziecku zamknięte, oswoić to, co nieokiełznane i zaakceptować to, co do tej pory było niezrozumiałe, zgodnie z myślą „Usuńmy stres, a znikną problemy z nauką” Gordon Stokes. Zaplanowaliśmy wiele systematycznych działań wychowawczych podejmowanych przez wszystkich nauczycieli, które miały poprawić relacje uczeń-uczeń i nauczyciel-uczeń. Nieodzownym elementem systemu stały się zabiegi podejmowane przez pedagoga i psychologa szkolnego podkreślające podmiotowość każdego dziecka. Zadbaliśmy o to, by potrzebujący pomocy uczestniczyli w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych i wyrównawczych, a uzdolnieni mogli poczynić postępy na miarę możliwości w ramach indywidualnych programów nauczania. Jednocześnie zachęcaliśmy wszystkie dzieci, by próbowały swoich sił uczestnicząc w różnorodnych kołach zainteresowań.

„Pracą dzieci jest zabawa. Dzieci uczą się przez wszystko, co robią” Carolyn Hooper

System rozpoznawania zainteresowań dzieci oparty na ankietach, analizie dokonań, rozmowach z uczniami i rodzicami, jest na tyle skuteczny, że potrafimy dość szybko zidentyfikować, czym dziecko chce się zajmować. Ponieważ dziecięce pasje na tym etapie edukacji dość szybko się jeszcze zmieniają, staramy się co roku dostosowywać ofertę zajęć

pozalekcyjnych do aktualnych potrzeb, ale też nie zapominać o małych grupach zainteresowanych np. historią, czytelnictwem czy fotografią. Co roku proponujemy ok. 70 godzin bezpłatnych dla dzieci zajęć pozalekcyjnych. W klasach 0-3 są to: kółko komputerowe, zajęcia muzyczne, sportowe, język angielski, kółko teatralne, plastyczne, gimnastyka korekcyjna, zajęcia z logopedą, Klub Młodego Ekologa, Lektury nieobowiązkowe. W klasach 4-6 dzieci mogą uczestniczyć w zajęciach kółka matematycznego, teatralnego, dziennikarskiego, historycznego, kawiarenki internetowej, programowaniu w języku LOGO, grach logiczno-strategicznych, zajęciach mini koszykówki, mini siatkówki, zajęciach ekologicznych, edukacji regionalnej, szachach, kółku astronomicznym, Klubie Młodych Lingwistów, Klubie Pożeraczy Książek, Klubie Przyjaciół Biblioteki, zajęciach orgiami, angielskim w komputerze, warsztatach teatralnych z elementami języka angielskiego itd. Zajęcia są dla wszystkich dzieci otwarte, tak, aby każdy mógł znaleźć swoje miejsce. Koło dziennikarskie potrzebuje zarówno dobrych literatów jak i informatyków, rysowników, świetnych obserwatorów życia szkolnego jak i uczniów mających w głowie mnóstwo pomysłów. Koło teatralne zaprasza dobrych recytatorów, znawców muzyki, artystów i organizatorów, ale też tych, którzy mają potrzebę opowiedzenia ruchem, co im w duszy gra. Z badań przeprowadzonych wśród uczniów klas szóstych wynika, że 80% z nich miało okazję uczestniczyć w zajęciach dodatkowych rozwijających zainteresowania.

„Wszystko, czego potrzeba to cztery minuty ćwiczeń w szkole, cztery minuty w domu oraz ścisła współpraca pomiędzy szkołą a domem” Gordon Dryden

Jednym z założeń systemu wspierania uzdolnień miało być dowartościowanie roli rodziców, tak by poczuli się partnerami szkoły. Rodzice stali się cennym źródłem informacji o zainteresowaniach i pozaszkolnych pasjach dzieci, które później staraliśmy się starannie zagospodarować i wykorzystać. Rodzice, na specjalnych tablicach, mają okazję przedstawić sukcesy i zainteresowania swoich dzieci. Uczestniczą też w godzinach wychowawczych jako prowadzący zajęcia i eksperci dzielący się swoją wiedzą zawodową. Chętnie biorą udział w licznych zajęciach otwartych i integracyjnych, zwłaszcza w klasach 0-3. Tradycja szkoły są święta takie jak Dzień Babci i Dziadka czy Dzień Rodziny. Rodzice włączają się w różne szkolne działania – czytają na lekcjach w ramach akcji „Cały Wrocław czyta dzieciom”, organizują wyjścia do swoich miejsc pracy, przygotowują z dziećmi prace konkursowe, pomagają w przygotowaniu wycieczek i imprez szkolnych takich jak Prezentacje, Pasowanie klas pierwszych czy Otrzęsiny klas czwartych, pieką ciasta, malują i aranżują gabinety. Pracują dla szkoły, pomagają, uczestniczą, inicjują, bawią się, obserwują, dyskutują i oceniają. Współpracują. W ankietach, które rodzice wypełniają, gdy szóstkłasiści opuszczają naszą szkołę, znajdujemy potwierdzenie, że w szkole rozwijane są zainteresowania ich dzieci. Nauczyciele przez rodziców są postrzegani jako wyrozumiali i tolerancyjni w rozmowach z dziećmi o ich sprawach i problemach. Ankietowani oceniają szkołę jako miejsce, gdzie dzieci uczą się sposobów walki ze stresem, tworzenia warsztatu pracy i technik uczenia się.

„Umysł nie jest naczyniem, które trzeba napełnić, lecz ogniem, który trzeba rozniecić”
Plutarch

Dobrą okazją do kształtowania w dzieciach odpowiedzialności, obowiązkowości, pomysłowości czy współpracy w grupie jest udział w szkolnych projektach edukacyjnych, które od lat podsumowywane są podczas kwietniowych Prezentacji – imprezy, której celem jest zaprezentowanie małych i dużych sukcesów wypracowanych przez cały rok. Jest to inicjatywa tym cenniejsza, że wspólnie integruje środowisko. W podsumowanie projektu

obok nauczycieli zawsze są zaangażowani rodzice i dzieci. Co roku realizujemy inne projekty: interdyscyplinarne – „Patron”, „Uczta”, „Przedszkolak”, czytelnicze – „Książka...”, „Czytasz? Czytam!”, ekologiczne- „Wrocławskie dzieci uczą segregować śmieci”, „W Bociankowie”, „Zwierzęta nasi przyjaciele”, ekologiczno-turystyczne – „Pierwszy dzień wiosny” czy astronomiczne – „Władcy kosmosu”. Realizacja projektu to doskonały moment, by przeanalizować możliwości i predyspozycje uczniów, okazja, by je rozniecać, ukierunkowywać i rozwijać. Udział w projekcie daje szansę dziecku pokazania się z dobrej strony. Staramy się, aby każde dziecko podczas realizacji projektu zaangażowało się w ciekawe działanie i miało okazję odnieść sukces. Po kilku latach wiemy na pewno, że podejmowanie wspólnych inicjatyw sprzyja budowaniu przyjaznej i twórczej atmosfery w szkole, a praca na bazie projektów przynosi wiele korzyści wychowawczych i dydaktycznych, dlatego będzie w naszej szkole kontynuowana.

„Wiara we własne możliwości, to już kawałek talentu” Władysław Grzeszczyk

Jednym z efektów wprowadzenia w szkole systemu wspierania uzdolnień był niezwykle rozwój nauczycielskich osobowości. Belfrzy sięgnęli do skrywanych do tej pory pokładów pomysłowości i talentów, czego wymiernym skutkiem stały się ciekawe lekcje i urozmaicone zajęcia pozalekcyjne. Przydała się umiejętność składania orgiami, gry w siatkówkę, wyszywania, fotografowania, gry na pianinie, inscenizowania, tworzenia figur przestrzennych, pomysłowość wykorzystania materiałów ekologicznych, znajomość astronomii, historii Wrocławia, pasje teatralne, literackie i informatyczne, myślenie logiczno-strategiczne. Eksplozja pomysłów przerodziła się w koncepcje stworzenia licznych konkursów klasowych i szkolnych. W ciągu kilku lat zaproponowaliśmy także 9 konkursów przeznaczonych dla uczniów wrocławskich podstawówek, z których większość weszła na stałe do kalendarza wrocławskich imprez. Szkolny Program Wspierania Uzdolnień i Zdolności choć skierowany do uczniów, rozbudził też liczne nauczycielskie talenty, wzmocnił wiarę w siebie i identyfikację ze szkołą. Komisja audytowa potwierdziła, że mocną stroną naszej placówki jest silna integracja zespołu nauczycielskiego i wysoki stopień umiejętności pracy zespołowej. Chętnie i odważnie podejmujemy inicjatywy, które wymagają współpracy w wielu dziedzinach. W 2003 roku uzyskaliśmy tytuł Szkoły z klasą, działamy we Wrocławskiej Sieci Szkół Promujących Zdrowie, od lat zajmujemy czołowe miejsca w konkursie interdyscyplinarnym Wielka Nagroda Wrocławia, trzy razy sięgaliśmy po najwyższe trofeum w akcji „Cały Wrocław czyta dzieciom” oraz konkursie na najlepszy Program Promocji Turystyki. Wszystkie wymienione przedsięwzięcia wymagają skoordynowanej współpracy nauczycieli przyrody, historii, matematyków, polonistów, nauczyciela sztuki i nauczania zintegrowanego. Aktywnie i samodzielnie działa w szkole Samorząd Uczniowski – inicjator wielu imprez. Wspólnie tworzymy i pielęgnujemy tradycje szkolne.

„Człowiek jest wielki nie przez to co ma, nie przez to kim jest, ale przez to czym dzieli się z innymi” Jan Paweł II

Jedną z korzyści wejścia do DSSWU było nawiązanie bliskiej współpracy z podstawówkami, które mają podobnie określone kierunki wspierania uzdolnień. Kształcenie postaw twórczych było tematem kilku spotkań, w których uczestniczyły, oprócz naszej, zaprzyjaźnione szkoły: SP nr 1 z Sycowa, SP nr 3 z Trzebnicy, SP nr 1 z Wrocławia i SP nr 1 z Lubania. Podczas licznych wizyt w „zdolnych” szkołach dyskutujemy o sposobach wspierania uzdolnień i możliwościach współpracy, uczestniczymy w zajęciach twórczego myślenia, lekcjach otwartych, warsztatach symultanicznych, pokazach ciekawych działań.

Imprezy takie jak Dolnośląski Festiwal Nauki czy tradycyjne imprezy szkolne są okazją do odwiedzin i wymiany doświadczeń.

Szkolny zespół wspierania uzdolnień i zdolności wiele razy promował ideę wspierania uzdolnień. Przeprowadziliśmy rady szkoleniowe dla szkół ubiegających się o certyfikat – w SP nr 1 w Jordanowie, w SP nr 99 i SP nr 80 we Wrocławiu, w SP nr 3 w Górze Śląskiej. Udzielaliśmy konsultacji dotyczących konstruowania programu i sposobów wspierania uzdolnień dla liderów z SP nr 24 i SP nr 93 we Wrocławiu.

Specjalnie dla szkół podstawowych z Sieci organizujemy konkursy plastyczne: „Bajkowa kartka z kalendarza”, i „Europejska kartka wielkanocna” oraz konkurs na prezentację multimedialną „Mój patron”. Mamy nadzieję, że ta interesująca współpraca szkół w Sieci będzie trwała przez wiele lat, a my jeszcze wiele się od siebie nauczymy.

Dorota Bugajska – szkolny lider wspierania uzdolnień
w Szkole Podstawowej nr 107 we Wrocławiu w latach 2001-2007

Większość cytatów pochodzi z książki „Rewolucja w uczeniu” Gordon Dryden i Joannette Vos